



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Otto Edvard Valdemar Frandsen **10.5.1878 - 4.12.1943**



Min fortælling om min farfar

21. august 2015. Revideret 2. december 2021

Steen Frandsen

Jeg husker svagt min farfar som en ældre mand - fint klædt, gående med stok. Jeg var 5 år, da han begik selvmord i julemåneden 1943. Netop den dag står som en af mine første erindringer. Ikke fordi jeg vidste om hans tragiske død, men fordi jeg den dag gik ensomt rundt i den store snedækkede have på Marialyst; glemt af de voksne, overladt til mine fantasier om hvordan jeg kunne slå tyskerne ihjel. Jeg bevæbnede mig med et træspyd og gik ud i verden. Da jeg kom til havelågen, hørte og så jeg en deling tyske soldater komme marcherende taktfast ned ad Hunderupgade. Dødeligt forskrækket pilede jeg som et lyn tilbage ad havegangen og gemte mig under køkkentrappen.

Mange år senere blev jeg klar over, at denne min krigsindsats, som jeg husker så tydeligt, fandt sted netop den dag, jeg blev glemt i haven på grund af panikken omkring farfars selvmord.

Valdemar var bondedreng fra den jyske hede. Som det fremgår af min fortælling om hans far Kaptajn i infanteriet krigsveteran fra 1864 proprietær Carl Rubrecht Frandsen blev Valdemar født og voksede op på Bjerregaard en større bondegård ved Maabjerg lidt nord for Holstebro. Med mange tjenestefolk/tyende (6 tjenestefolk og 1 husholdningselev i 1880) og en børneflokk på otte var gården med kreaturer, får og heste et livligt og dynamisk minisamfund. Familiehistorien fortæller, at Valdemar var træt af at vogte får på heden og tilfreds med, at præsten og degnen/skolelæreren fandt ham så kvik og lærevillig, at han burde hjælpes til en boglig uddannelse.

Børneflokken var:

- 19.02. 1870 - Thorvald Ejner Harald blev tolder i Karrebæksminde.
- 29.05. 1872 - Aksel udvandrede til USA i 1893 sammen med Carl, sin far.
- 03.06. 1874 - Dagmar Marie Charlotte levede dels i Danmark, dels i USA
- 24.08. 1876 - Aage Karl udvandrede til USA i 1894
- 10.05. 1878 - Otto Edvard Valdemar blev overretssagfører i Odense.
- 01.01. 1880 - Sigurd Frank udvandrede til USA sammen med Aage
- 16.08. 1881 - Johannes Viggo blev manufakturhandler i Hårlev, Sjælland.
- 26.01. 1884 - Olaf Knud udvandrede til USA.

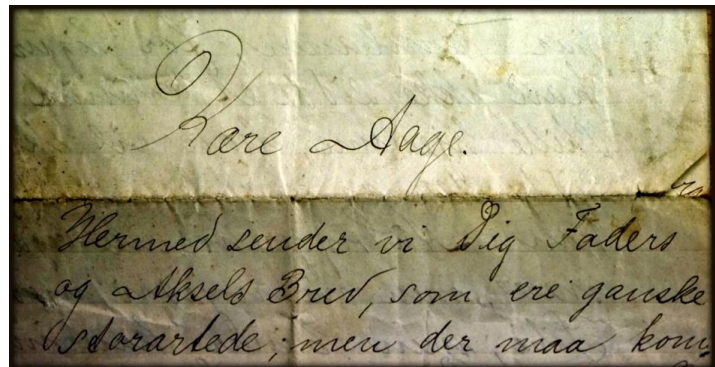
Frandsen familien gik i opløsning i 1893, da Carl sammen med sin næstældste søn Aksel udvandrede til Amerika – herom senere.

Inez' papkasse

15 år gammel træder Valdemar ind på scenen med et brev af 29. december 1893 til storebror Aage.

Aage og Sigurd har planer om sammen at rejse over til deres far og Aksel, som ankom til Chicago i foråret 1893. Utålmodigt venter de på brev fra Amerika med "grønt lys" til udrejse. Jeg fandt brevet i en gammel papkasse med diverse papirer og breve efterladt af Inez, min farmor.

Det lyder således i uddrag:



Kære Aage.

Randers d. 29/12 1893

Hermed sender vi Dig Faders og Aksels Brev, som ere ganske storartede; men der må komme Brev en af de næste Dage, da De endnu ikke har faaet brevet om Dig og Sigurd ----- Nå! Hvordan mager du at tage fat ovenpaa Ferien. Vi venter Brev fra Dig paa Sigurds Fødselsdag, det vil jeg bare sige Dig, saa Du må endelig skrive.

Sigurd og jeg trasker omkring paa Gaderne og ud til Einar på Jernbanen, for Sigurd kan ikke sidde et Minut stille hjemme, han vil ikke sidde der og kukkelurer, siger han. Nu ryger vi inte

*Cigar mere, men nu nøjes vi med Pibe; men Einar kan inte lide Røgen af Schag, så jeg må ryge det ude. Dethlefsen (Charlottes forlovede – forf.) rejste i Gaar og Charlotte fulgte ham på vej til Aarhus ----- Du fik alligevel ikke min Karakterbog at se, det kunde jeg jo nok tænke, at Du skulde glemme. Einar skal til Spilleklub i aften, så han kommer nok sent hjem i aften og for sent op i morgen (jeg skulde for resten ikke tale om op om Morgen, Sigurd og jeg kan nok knibe den til Klokken 11 om Formiddagen). Vi har været rundt for at faa nogle Kinesere, men de Svinebæster af Købmænd må ikke sælge før efter Nyaar ----- Du kan tro, at Bogen "Studenternes glade Liv" var god, nu er jeg helt færdig med den, jeg kunde jo nok tænke, at han fik Harrieth. Nu blot et rigtigt godt og heldigt Nyaar med mange kærlige Hilsener fra hele Basserallen, som du selv kære Broder hilses fra.
Din stedse Hengivne – Broder Valdemar.*

Spændingen før en mulig rejse udløste Sigurds rastløshed. Det lykkedes Aage på 17 år og Sigurd på 14 år at ankomme til USA den 23. februar 1894 med Damperen NORGE.

Valdemar skrev brevet i sin juleferie i Randers. Han var 3 år tidligere, som 12 årig i 1890, blevet optaget som elev på kostskolen Sorø Akademi. Ifølge familiefortællingen fik han friplads grundet Carls indsats i krigen i 1864.

*Foto: Valdemar som
soraner ca.1893*



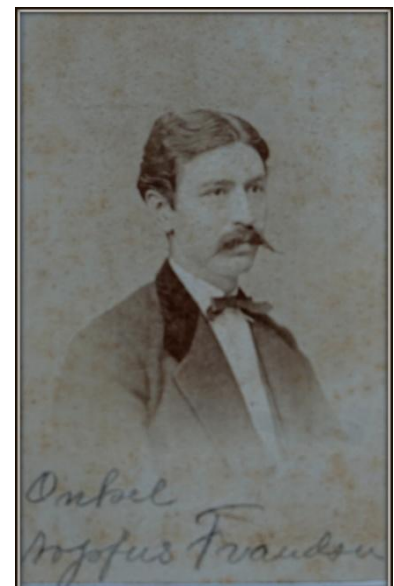
Nogle papirslapper i ovennævnte papkasse fra Inez afslører en lidt anden historie. Den sparsomme tekst tyder på, at Carls plejebroder/fosterbroder Justitsråd Sofus Frandsen, godsforvalter på herregården Krabbesholm ved Skibby på Sjælland, tog Valdemar under sine vinger. (Sophus Frandsen var søn af Carls plejefar, pastor Hans Peter Frandsen – se min fortælling om Carl).

Sophus Frandsen (se foto) skriver, at "Valdemar agter jeg at holde indtil Sommeren 1893 og mulig til Præliminæreksamen i 1894, uagtet jeg kun har ringe Haab om Friplads".

Af en anden lap papir fremgår, at Carl ud over lån til betaling for Valdemars ophold har lånt 650 kroner af Sophus (cirka 45.000 nutidskroner). På det tidspunkt har tilbagebetaling

ikke været Carls stærke side.

Justitsråd Sophus Frandsens plan lykkedes. Fripladsen blev til virkelighed. Valdemar blev optaget i 1. gymnasieklasse på Sorø Akademi i 1893.



Sorø Akademi

Vi ved ikke meget om Valdemars tid på kostskolen i Sorø. Han blev konfirmeret, mens han var elev der. Hans salmebog ligger i min reol med indskriften:

Confirmationsdagen i Sorø Kirke den 9. april 1893. Din kærligst hengivne Moder Emma Frandsen.

Akademiet med dets lange og traditionsrige historie var en af landets fremmeste skoler; omkring århundredeskiftet 1800/1900 en tidslomme fra guldalderen. Skolen har uden tvivl givet Valdemar et stærkt kulturelt udgangspunkt for hans videre livsforløb og en livslang interesse for en bred vifte af sportsgrene. Han skriver derom i sin levnedssberetning fra 1930:

"Jeg deltog fra først til sidst med stor Iver og Lyst i alle de Sportsgrene, som denne herlige Skole gav sine Elever adgang til at udøve, og mindes min Skoletid med Glæde og Taknemmelighed. Jeg har den Opfattelse, at denne Kostskoletid, hvor man i så høj grad sørgede for en samtidig Udvikling af Drengenes åndelige og fysiske Anlæg, har haft overordentlig stor Indflydelse på min Fremtid".

Men ellers levede han vel et liv som de fleste drenge gjorde og gør på en kostskole – pubertet, piger, drengestreger, kortspil, hjemve, fordybelse -----

*Foto: På bagsiden står skrevet:
"Whistklubben. Den 28/2,95. Sorø
Gymnasium"*

Det er Valdemar yderst til venstre.

Valdemar bestod studentereksamen sommeren 1896 med første karakter.

Stud. jur. 1896 til 1902

Valdemar begyndte sit juridiske studium med megen ængstelse, fordi han selv måtte bekoste studiet. Ingen hjælp fra fader Carl, som jo var udvandret til Amerika 3 år tidligere. Han fik straks, og i 3 år frem, arbejde på et sagførerkontor 6 timer dagligt. Derefter lærervikar ved Slomanns Skole og lærer i gymnastik og sport samme sted. Økonomien fik tilskud fra enkelte små legater og kortvarig støtte fra en slægtning (Hans Weien). I 1900 blev han optaget på Regensen med et kommunitals-stipendium dvs. en friplads med et pengebeløb, han kunne





leve for. Regensen var hans base, indtil han blev candidatus juris i sommeren 1902 (med laudabilis)

*Foto: Stud. Jur. Valdemar blandt venner og familie kaldet **Conrad***

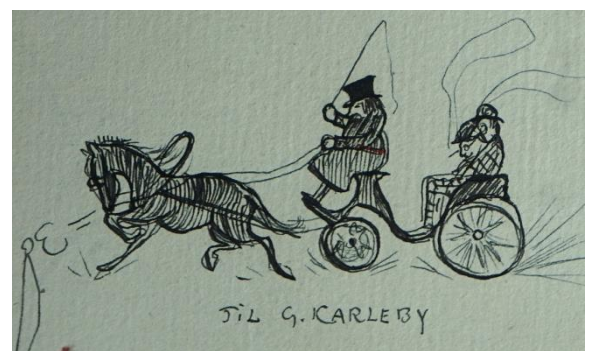
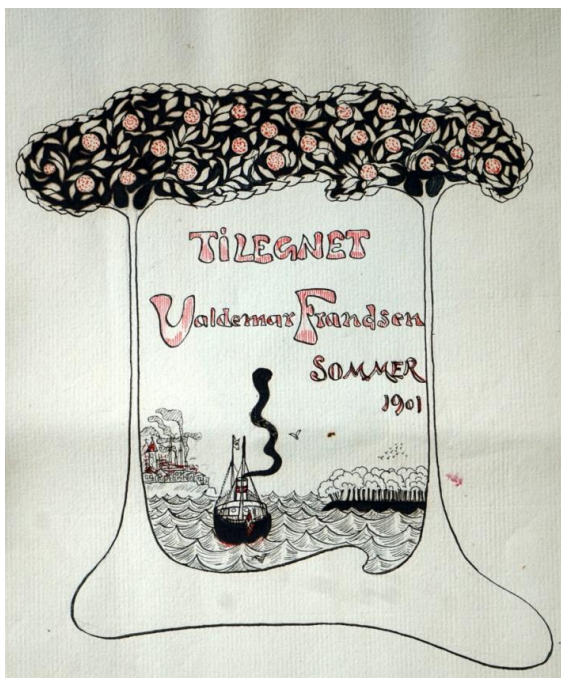
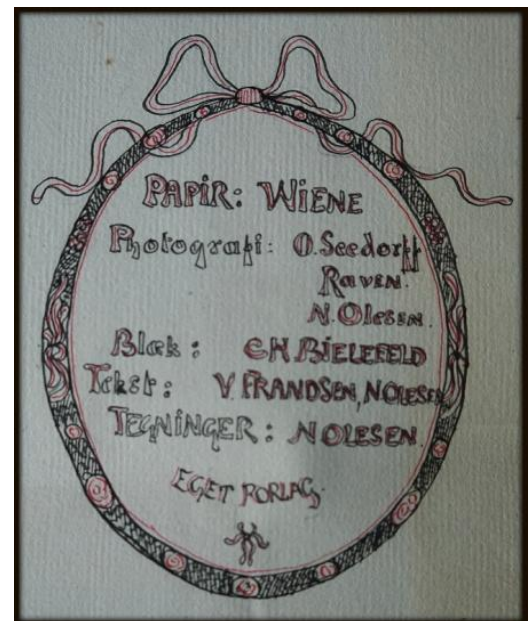
I studentertiden og især på Regensen knyttede han varige venskaber. Niels Olesen, senere en af sin generations mest respekterede advokater, blev en af hans bedste venner, og Valdemar var en hyppig gæst i hans forældres hjem, direktør for Spritfabrikkerne Etatsråd C.A. Olesen og hustru. Olesen var en af tidens store frontfigurer i dansk erhvervsliv. Valdemar skriver i sin levnedssberetning, at *"jeg har på forskellig Maade faaet Raad og Vejledning hos denne Mand, hvis store klogskab og aldrig svigtende Retlinethed gav Grundlaget for Principper, som jeg har bestræbt mig for at følge"*.

Regensen var angiveligt klædt i sorg, da Valdemar rejste derfra. Det fremgår af en festsang til hans bryllup med Inez:

*"Han læste, løb på skøjter, gjorde Ære af sin Hue,
trods Uheld ved sin førte Del, han laud'et fik.
Og da han som candidatus juris rejste bort,
Regensianerne den Dag var klædt i sort"*

Valdemar har, tror jeg, haft en gylden tid som student i Kongens København. Han har levet studentertiden på Regensen med dets glæder og sorger. Hans arbejde udenfor studiet og ikke mindst hans engagement i sportens verden har givet ham en stor social kontaktflade.

Valdemar og en lille flok studenterkammerater sejlede i sommeren 1901 med et lille fragtskib en rundtur i Nordsøen til West Hartelpool i Nordøstengland og videre til Antwerpen. De lavede en lille tegne-beretning fra turen. Den lå i Inez papkasse. Jeg bringer et lille uddrag, fordi jeg finder tegningerne tidstypiske, morsomme og smukke.



Tegningerne herover er typisk for tiden Jugendstil? Jeg kan ikke stå for den lille elegante tegning af hestevognen med de 2 trætte "sømænd" på vej hjem til Karleby.

Karrieren

Valdemar var ikke et ubeskrevet blad, da han som 24 årig blev juridisk kandidat. Han havde prøvet lidt af hvert og selv taget ansvar for sin uddannelse.

Han havde ingen støtte hjemmefra, men havde gennem sin ungdom og i studietiden haft flere mæcener og støtter: degnen/skolelæreren i Måbjerg ude på heden, Justitsråd Sofus Frandsen, Sorø Akademi med friplads, Hans Weien, Etatsråd C. A. Olesen og til sidst Regensen, men først og fremmest gennemførte han sin uddannelse i kraft af vilje og flid.

At han havnede i Odense var tilfældigt. Som jurastuderende var han i en periode, formentlig i en sommerferie, ansat på et sagførerkontor i Odense (oplysning fundet i Rigsarkivet 2011, har glemt kilden). Det blev fulgt op af ansættelse 31. juli 1902 som fuldmægtig hos sagfører, Justitsraad E. Krarup i samme by. Den 23.12.1905 sagfører; 12. januar 1909 overretssagfører; 1919 til 1924 formand for Odense Sagførerforening; 1923 til 1941 medlem af sagførrådet.

I 1908 døde Krarup pludselig. Valdemar overtog firmaet sammen med Krarups søn, Valdemar Krarup. De drev firmaet frem til et af provinsens største og mest betydende sagførerforretninger.

Fyns Venstreblad skrev ved Valdemars 25 års jubilæum i 1930, *"at den store vidt forgrenede Forretning, som i de seneste Aar har været suppleret med den initiativrige, energiske Landsretssagfører Ernst Pedersen, Aar for Aar er gaaet fremad i Anseelse og nyder Agtelse i det ganske Land.----- Overretssagfører Frandsen er Typen på den moderne, af Sportsliv prægede Forretningsmand, alsidig, moderne indstillet"*.

Fyns Stiftstidende fulgte op med en hyldest til *"de grundmurede Traditioner, som altid har været kendetegnet for Firmaet"* og fremhæver, at *"Overretssagfører Frandsens Navn har en agtet og anset klang blandt Kolleger over hele landet og blandt Firmaets talrige Klienter"*.

Medlem af hovedbestyrelsen for Dansk Gymnastik Forbund i 1907. I en årrække præsident for Odense Gymnastikforening. Formand for Odense Idrætspark og medlem af en lang række bestyrelser i forretningsverdenen.

Den 1. december 1930 Ridder af Dannebrog med følgende begrundelse: *"1909 benificerede Sager. 1923 Medlem af Sagførraadet. Ydet fortrinlig Indsats"*.

Valdemar var "selfmade" og mønsterbryder. Hans karriere medførte økonomisk og social opstigning, uden at succesen ifølge familiefortællingen og andre kilder ændrede hans beskedenhed og retskaffenhed.

Min far fortalte og lagde vægt på, at Valdemar ikke sjældent hjalp en fattig mand/kone uden at tage honorar; en gestus i tråd med hans virke i bestyrelsen for Belønnings- og Forsørgelsesforeningen for Tyender og hans virke som værende beskikket til offentlige og benificerede sager.

Sidstnævnte funktion var ifølge brev til Inez i 1912 ikke altid velkommen. Han skriver: *Jeg har i øvrigt fået en rædsom stor sag – et defensorat for en tyveknægt med 91 Indbrudstyverier – et stort arbejde og ingen fortjeneste.*

Akademisk Skyttekorps.

Valdemar var med i Akademisk Skyttekorps - en familietradition, idet hans far havde været formand for skyttebevægelsen på Mors og senere i Ringkøbing Amt.

Ifølge Den Store Danske Encyklopædi blev Akademisk Skytteforening stiftet i 1861 for at uddanne studenter i riffelskydning. Efter krigen i 1864 dannedes tillige et militært organiseret nationalistisk Akademisk Skyttekorps, og fra 1869-1934 videreførtes foreningen i denne form. Akademisk Skyttekorps blev ophævet ved lov i 1937, men blev videreført som terrænsportsforening fra 1940-45; efter 1945 som hjemmeværnsforening og senere som skytte- og idrætsforening.



Valdemar skriver om tiden i Akademisk Skytteforening:

"Jeg deltog i Studentertiden med iver i Akademisk Skytteforenings Øvelser; de to første Aar i de egentlige Skytteøvelser samt i Gymnastikken og derefter Resten af min Studietid alene i Gymnastikken. Gennem Akademisk Skytteforening vedblev jeg at drive det Sportsliv med Liv og Lyst, som jeg fra Barndommen havde været vant til, og gennem opvisning deltog jeg i kammeratlige Ture til Sverige og Norge bl.a. til de olympiske Lege i Stockholm i 1899, hvilket fæstnede mine allerede tidligere vakte Interesser for de skandinaviske Spørgsmål".

(Der var ikke Olympiske Lege i Stockholm i 1899, måske et forolympisk stævne eller andet stort?)

Skøjteløber

Valdemar var passioneret skøjteløber.

Her ses han på Peplingsøen hvor Københavns Skøjteløberforening havde skøjtebane med klublokaler i Søpavillonen.



På Fyn var han aktiv i Odense Skøjteløberforening, som blev stiftet i 1871 og havde 700 medlemmer ved århundredeskiftet. Foreningen havde store skøjtebaner i Munkemose. Klubhuset var en stor pavillon til baller og andre store og små sammenkomster. Fra 1914 til 1927 holdt foreningen til på Odense Boldklubs (OB) fodboldbaner, som blev overrislede om vinteren. Valdemars skøjtefærdigheder gik i arv til min far, som forsøgte at overføre dem til mig. Endnu husker jeg norsk rullekæde, vekselvending, obligatoriske figurer og optimering af herresving og ottetaller. Første gang min far og mor mødte hinanden (tilfældigt) var på skøjter på Skovsøen i Fruens Bøge ved Odense.

Ridning

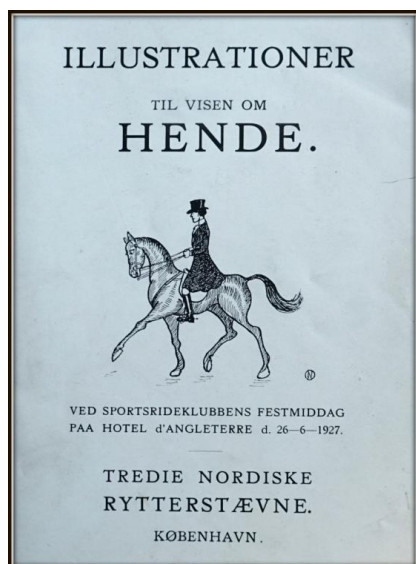
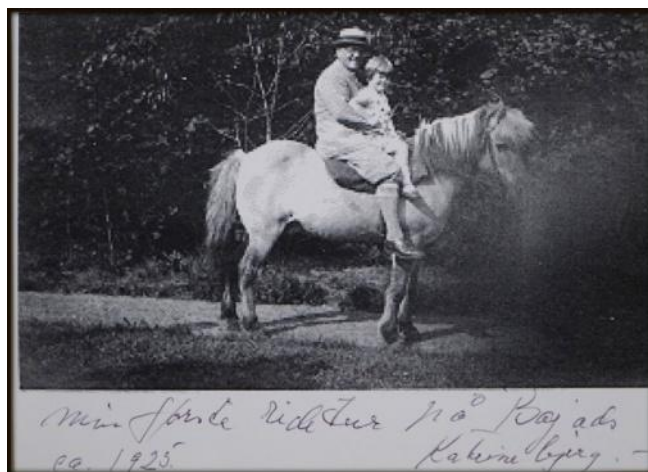


I ovennævnte bryllupssang lød det:

"I Odense han drev og Sport – ja næsten uden lige, jeg tror han engang tænkte på at bli' Jockey --".

Jockey var muligvis en overdrivelse, men ridning fyldte meget. Vi ser her den unge succesrige sagfører med sit flotte dyr.

På det andet foto fra Katrinebjerg ser vi den ældre overretssagfører på en gammel islænder, Bajads, med sin datter Ulla. Katrinebjerg var og er en stor gård ved Røjle Klint tæt på familiens sommerresidens, Bakkehuset, i Røjle Mose. Det var i øvrigt ridning, som bragte Valdemar og Inez sammen – derom senere.



Ridning blev dyrket af brødrene Axel i Amerika og Viggo i Hårlev; og af døtrene Gurli, Lisa og Ulla. Ulla dyrkede konkurrenceridning (spring) i mange år i USA.

Valdemars gode ven fra studietiden Niels Olesen var i en årrække formand for Sportsrideklubben, Danmarks ældste og største rideklub. Det fordrede naturligvis et fremmøde af overretssagføreren fra Odense med Frue til Sportsrideklubbens store arrangementer.

Bjerg- og fjeldvandring

En generel Interesse for bjerg- og fjeldvandring blussede op sidst i 1800 tallet. I bondesamfundets tid vidste man ikke, at man boede på en smuk egn. Skønheden ved

landskabet lå i udbyttet. Det ændrede sig med romantikken og det voksende borgerskab. I prosa, lyrik og maleri blev den "objektive natur" nu anskuet på nye måder. Det blev moderne at søge ud i den "vilde natur" – bjerge, klipper, vandfald, rivende bække, fosser og floder, gletschere, havets brusende møde med stranden og dramatiske vejrlig – det sublime landskab – Guds skaberværk.

Valdemar forspildte ikke muligheden for sublime naturoplevelser. Som nybagt cand. jur. var han allerede i 1902 på rejse i Norge. Planerne om fjeldvandring blev desværre forhindret af en hårdnakket seneskedehindebetændelse i foden, men begejstringen over naturen kombineret med civilisationens bekvemmeligheder kommer tydelig frem i et brev til hans moder, Emma:

"--- forbi Gaustafjældet beklædt med sne, hvor vi desværre maatte renoncere på bestigning, som du ved, jeg holder af, og videre op til "Rjukanfossen", Norges stolteste Fos! Den lå i glitrende Solskin og væltede sine Vandmasser ned i et vildt bedårende, forrevet Klippeparti, hvor intet Punkt mindede om andet end selve Naturens Kræfter, der brødes i deres Vildhed, mens Fossesprøjtet i en kvart Miles Omkreds fyldte Luften og optog i sig Solens Skin, der dannede den ene Regnbue, prægtigere end den anden. Helt oppe over Fossen laa et elegant Højfjeldssanatorium, hvor vi nød en bedre Middag og knækkede Halsen på en isafkølet Rüdesheimer".

Igen i juli 1910 viser et brev til mor Emma, at han var på fjeldvandring i Norge med bestigning af Hardangerjøkelen.

I august/september 1911 rejste han i Svejts med sin ven Brandt (Brandts Klædefabrik). Lige inden afrejsen havde han forlovet sig med Inez. I et brev til sin hjertenskær fortæller han om en planlagt fodtur over St. Gotthard Hospitalet til Furka Passet og Rhonegletscheren, og han håber på et brev med et portræt af den udkårne sendt til postrestance Zermatt. I øvrigt føg det dagligt med postkort og breve mellem Inez på Ny Kongevej i Odense og hendes Valdemar i Alperne. Ovenfor ses et kortfattet, men charmerende eksempel.



Skiløb

Gennem årene blev det til adskillige skiture til Norge og Sverige; og i Danmark, når sneen faldt



Foto: Valdemar i fjeldet. Bemærk påklædningen med kasket, jakke og slips

Foto: Inez til venstre og Valdemar i midten har her gang i en ikke helt veldefineret "skoleøvelse". Valdemar indtager en acceptabel grundstilling i modsætning til damerne. Som barn stod Inez på ski i det nordlige Skåne, hvor hun voksede op.



Golf

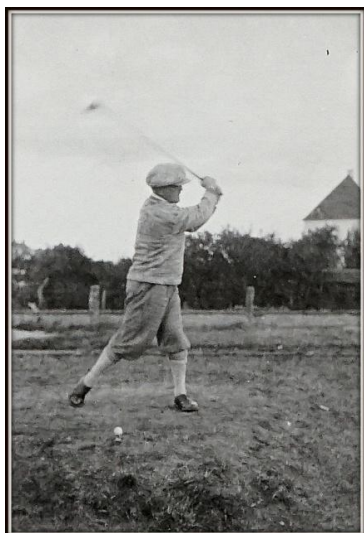


Foto
Valdemar driver ud fra første Tee i Odense

Valdemar var med til at stifte Odense Golfklub i 1927 en 9-huls bane på militærets "eksercermark" mellem Sønder Boulevard og Sanderum Tørrehave, der hvor den nuværende dyrskueplads breder sig ud. Golfsporten kom til at betyde meget for familien dengang og senere for mig og min familie. Inez blev den første klubmester i dameklassen.

I anledning af klubbens 60 års jubilæum i 1987 skrev min svigerfader Stig Munch-Andersen (f. 1902) i Odense Golfklubs

medlemsblad et lille historisk rids om de gamle dage. Han skrev blandt andet:

"Jeg husker generalforsamlingen i 1930, hvor spørgsmålet om en ny klippe (græsklipper) kom op. Overretssagfører Frandsen, som altid var dirigent og for øvrigt meget rundhåndet, når klubben skulle bruge udstyr og indbo, foreslog da, at hvis der ikke var indvendinger, skulle de fremmødte betale denne klippe. Der blev ikke mange sekunder givet til at tænke over dette, før han sagde: Så er det vedtaget. Vi var 10 -12 til generalforsamlingen, og det varede længe, inden jeg igen kom til generalforsamling.

Stymie

I golfreglerne var der dengang en regel om, at en spiller i matchplay (hulspil) ikke måtte markere og flytte sin bold, selv om den lå i modspillerens puttelinie. På fotoet nedenfor ses netop en stymie situation. Valdemars modspiller bliver nødt til enten at putte uden om Valdemars bold og bruge 2 slag eller, som her, med et niblick (9 jern) løfte bolden over Valdemars og kun bruge 1 slag for at komme i hul. Valdemar og caddien afventer spændt resultatet.

Sct. Andrews Golfklub aflivede endegyldigt stymiereglen i 1952.



Blandt initiativtagere til stadion i Odense

Valdemar var ikke kun aktiv sportsudøver. Han var også aktiv i bestræbelserne for generelt at fremme idrættens sag. Han arbejdede ihærdigt på at skabe et tidssvarende stadion i Odense.

Allerede fra omkring århundredeskiftet pressede idrætten i Odense politikerne til at få bygget idrætsfaciliteter, men sammenlignet med andre byer fik Odense først meget sent et kommunalt idrætsstadion. De konservative politikere med flertal i byrådet til langt op i 1930'erne prioriterede en lav skatteprocent frem for et dyrt stadionbyggeri i modsætning til førende socialdemokratiske kommuner som Århus, Ålborg, Esbjerg m.fl. (Kilde: Kampen om Odense Stadion af Frank Jørgensen, Odensebogen 1998)

I 1928 indbød en nystiftet stadionforening alle byens idrætsforeninger til møde hos Valdemar for at drøfte stadionsagen.



Valdemar blev formand for stadionudvalget, og i 1931 blev stadion ved Kildemosen (arealet vest for sukkerkogeriet på Middelfartvej) indviet. Dette stadion gik imidlertid konkurs i 1936, fordi idrætsforeningerne ikke magtede driften. I stedet besluttede byrådet i 1937 at bygge et nyt stort og moderne stadion (det nuværende), som Valdemar også var med til at stable på benene. Det blev indviet i 1941, og Valdemar var, som det ses på fotoet, blandt talerne.

Valdemar møder Inez (21.3.1892 - 23.12.1972)

De mødtes tilfældigt en dag i foråret 1911 udenfor Inez hjem "Villa Larache" på Ny kongevej 5 i Odense. Jeg ser situationen således:

"Valdemar kommer ridende på sin flotte hest fra Åløkkeskoven ud på Ny Kongevej. Han er 34 år og ugift. Som ung velstående overretssagfører er han et eftertragtet parti. Han sidder der på hesten og tænker på sit liv – om han ikke snart burde finde sig en kone. Familie og omgangskreds driller ham med hans status som pebersvend. Lidt fremme til venstre på en bænk ud for en af de pæne store villaer får han øje på en ung, smuk pige. Det gir et lille sæt i ham. Hun er omkring de 20 år, vurderer han. Velklædt, lidt buttet med rosa, søde kinder. Han rider forbi hende, og hun sænker bly sit blik. Sjovt nok bliver rideturene fra Stige, hvor Valdemar bor, til Åløkkeskoven forbi Ny Kongevej hyppigere og hyppigere, og sjovt nok sidder pigen ude foran nr. 5 hver gang, han kommer forbi.

De falder i snak, de forelsker sig, de forlover sig, og de gifter sig den lørdag i maj 1912.

Situationen er beskrevet i bryllupssangen:
(Melodi "Pengeskaabsvisen")

*"Naar Frandsen var på ridetur, han ofte, hvor mærkværdig
Tog Turen ad Ny Kongevej, det var dog sært.*

*Han sagde, Grunden
var, at Ruggaards
Veien ei var færdig
"Où est la femme? Var
Grunden, og tænk
hvor kært,
Den søde rare Inez på
sin bænk tog daglig
plads,
Hun rødmed mildt,
gav aldrig Frandsen
Løbepas Inez, Du var
dog en strik. Vidste
altid paa en Prik - Dag
og Time, naar den
Hjertenskær tog
Ridetur*



Foto: Valdemar og
Inez på Ny Kongevej

Hvem var Inez – og hvor kom hun fra

Inez Elisabeth Winberg stammer fra jordbrukera (bønder) i det nordlige Skåne fra egnene omkring Dalshult/Bälinge lidt nord for Perstorp. Det er gammelt "Snaphaneland", og jeg har altid bildt mig ind, at min slægt deroppe i de uvejsomme store skove sluttede sig til Snaphanerne, men det er naturligvis ren romantiserende fiktion. Snaphanerne var et selvstændigt skovfolk, oprørere og friskytter, der kæmpede på dansk side i Den Skånske Krig (1675 – 1679). Dengang Christian V forsøgte at generobre Skåne, Halland og Blekinge - hvilket ikke lykkedes.



På Hovdala Slott ved Hässleholm opføres hver sommer snaphanespil. Inez' fars slægt kan føres tilbage til Bengt Persson (1663 – 1709). Bengt oplevede således de usædvanligt sadistiske aflivninger af tilfangetagne snaphaner og de efterfølgende års brutale forsvenskning af den skånske befolkning.

De fangne snaphaner blev spiddet levende på en pind, som førtes ind ved endetarmen, op langs ryggraden og ud ved nakken

Foto: Inez' far og mor.

August Winberg, 1860-1897, jordbrukare og Sergeant i Kungliga Skånska Husarregementet og Charlotte Elise Andersson, 1868-1925.

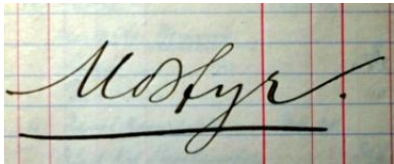
Foto: Enken Elise med sine 3 børn: Arvid, Inez og Oscar.

Arvid blev kaptajn i handelsflåden senere havnekaptajn i Malmø. Som ung var Oscar en dygtig konservatorieuddannet cellospiller. Hans drøm var at blive professionel musiker, men han fandt en levevej i svigerfaderens fabrik, fordi hans kone fandt en musikerkarriere upassende som levevej. Sådan lyder familiehistorien; måske er det sandt.



Inez far døde, da hun var 5 år. Moderen flyttede kort efter til Trelleborg, hvor hun fik arbejde for at forsørge familien. Her mødte hun Ingeniøren Vilhelm Christoffer Hansen. De giftede sig i 1905 og flyttede til Vestjylland, hvor Vilhelm arbejdede med bygningen af de omfattende høfteanlæg ved Agger og Thyborøn. Inez fulgte med. I 1908 fik de datteren Elsa – altså en 16 år yngre halvsøster til Inez. Vilhelm arbejdede i 1910 – 1912 med kanal- og havneanlæggene i Odense. Familien boede som nævnt i Villa Larache på Ny Kongevej ved Åløkkeskoven; der hvor Inez og Valdemar tilfældigt mødte hinanden.

Mere fra Inez's papkasse

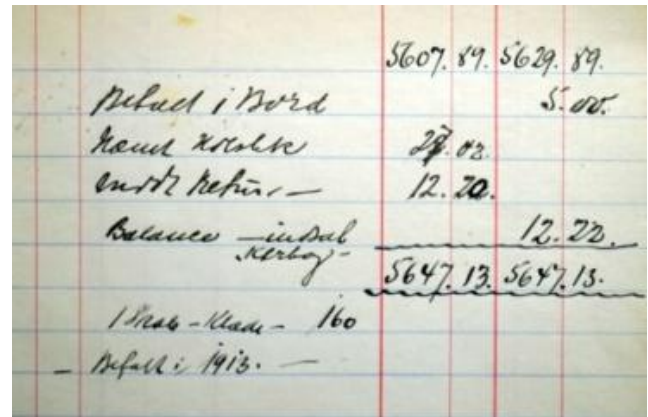


Det må have været vigtigt for Valdemar efter brylluppet at etablere et fuldt færdigt hjem, der kunne matche hans position som ung succesfuld overretssagfører i etatsrådernes by, Odense.

Sådan kunne man fristes til at fortolke indholdet i den lille

notesbog, som tillige med støvede breve og postkort dukkede op fra Inez's før omtalte papkasse.

På notesbogens første side er skrevet med sirlig skrift - "Udstyr". Den indeholder et minutiøst regnskab fra 6. februar til 19. juni 1912. Kredit lig Debet: 5647,13 kroner. Det svarer til - hold nu fast - 395.299, - nutidskroner (multiplikationsfaktor 70). Næsten firehundredetusinde kroner til udstyr, og han betalte det hele kontant.



	5607.89	5629.89
		55.00
Belud i Nord		
Købt Kølke	27.02	
Købt Kølke	12.20	
Balance indad		12.20
Købt	5647.13	5647.13
1 Mad - Mad - 160		
Belud i 1913.		

Blandt mange ting er bogført: gardiner, et flygel (1125,79 kroner = næsten firstusinde nutidskroner), diverse møbler, tæpper, forlæggere, nattæpper, rullegardiner, kongeligt porcelæn, diverse glas inklusiv champagneglas og skylleskåle, marmoropsats, håndklædestativ, natskabe, møbler til herreværelse, salonstole, sofa, anretterbord, dækketøjskab, læder (til betræk?) og et ikke ubetydeligt beløb til snedker J. og snedker Bondegaard. Det siges, at Valdemar efterlevede mottoet: "spar på Skillingerne, men lad Dalerne rulle".



Foto: Marialyst

Efter brylluppet flyttede Inez og Valdemar ind i en ejendom på Læssøegade. Efter få år erhvervede de den store og smukke ejendom "Marialyst" på Hunderupgade nr. 9. Inez havde for alvor erobret sin Aladdin med en forunderlig lampe.

Marialyst,

Hunderupgade 9 blev deres blivende sted. Her udfoldede de deres liv i herskabelige omgivelser. Beretninger og fotoalbums vidner om gæstfrihed. 2 tjenestepiger og en gartner passede huset med den smukke baldakindækkede trappe, den fine have, æblehaven, køkkenhaven og tennisbanen. I stalden var der plads til ridehesten(e). Her levede de vel et ganske almindeligt familieliv, men så absolut på livets solside.

Elsas (Inez halvsøster) barnebarn Klavs Rosenfalck, som bor i Paris, har fra Teknisk Forvaltning i Odense følgende oplysninger om Marialyst:

"Gården blev selveje i 1765 og blev kort efter solgt til biskop Jacob Ramus. Den kom senere i kammerråd og herredsfoged Hans Holms besiddelse. Andre ejere var baron von Buchwald på Sanderumgård og kammerjunker Jacob Benzon. Gården blev 1833 slået sammen med en anden gård og fik navnet Hunderupgård.

Gårdens bygninger brændte i 1843 – faktisk brændte det meste af Hunderup landsby, og branden skulle være opstået i dine slægtningses gård. De nye bygninger blev ikke opført på det gamle sted, men den nye ejer proprietær Chr. Henrik Hansen til Kragssberg lod den nye ejendom opføre på den nordlige side af Hunderupgade, og den blev kaldt Marialyst. Den blev siden bygget om af proprietær Hans Larsen.

Fotos fra Marialyst

Kig ned i prydhaven oppe fra 1. sal.



Udsigten fra æblehaven op mod køkkentrappen og de gamle avlsbygninger





Et kig fra stuen ind i spisestuen. Maleriet af kvinden til venstre i stuen er Ottilia Dorothea von Blome, Valdemars mormor. Maleriet hænger nu i mit hjem.



Stuen med et glimt af herreværelset

Spisestuen



Inez fødte 5 børn i rap



Først kom Lisa 3.4.1913
 efterfulgt af Erik 13.3.1915,
 Niels 29.11.1916,
 Gurli 15.2.1919 (foto med en lille
 hundehvalp eller andet kræ) og
 Ulla 3.5.1922 (foto fra første skoledag)

Bekendtskabskredsen

Marielyst var rammen om mange flotte selskaber, men det er mit indtryk, at Valdemar og Inez ikke rigtig mængede sig med det etablerede, finere borgerskab i Odense. Valdemar kom jo udefra som tilflytter og opkomling, og han har måske ønsket at holde en professionel distance til sine potentielle klienter. De havde enkelte rigtig gode venner - familien Mengel, familien Brandt (Brandts Klædefabrik) og Valdemars kompagnon Ernst Pedersen og hans hustru Esther.

Samlingssted for familien.

Marielyst blev det perfekte samlingssted for familien i Danmark. Det var her, man kunne få en hjælpende håndsækning, hvis man var i vanskeligheder. Valdemars mor, Emma, boede i Odense og holdt til på Marielyst på sine gamle dage, og Inez' mor Elise flyttede ind med datteren Elsa, efter hendes anden mand Vilhelm døde i Norditalien (se senere).

Foto: Inez og Valdemar



Svenskerne og tyskerne

Kontakten til Inez' familie i Sverige var tæt især til mormor Pernilla Andersson i Trelleborg og storebror Arvid og hans kone Tyra i Malmø.

Valdemars mor Emma Ottilia var født Reimers og kom fra en velhavende familie i Hamborg. Så længe Emma levede (død 1927) var kontakten sydpå levende. Min far husker fætre og en onkel Julius på besøg fra Hamborg. Kontakten døde ud med 2. verdenskrig. Jeg kender ikke familiens skæbne. Måske blev den udslettet i krigens inferno.

Amerikabrødrene

Breve fra og til familien i Amerika krydsede Atlanten, men det var kun Aage, som med sin kone Jennie, rejste hjem til Danmark på besøg.



Foto: Brødrene Viggo fra Hårlev, Aage fra Michigan og Valdemar fra Odense i datidens moderne automobil på jagt efter deres rødder: Bjerregaard, hvor drengene var vokset op. Det er Valdemar, som kigger frem bag ryggen af Aage. Fra fotoalbummet kan jeg rimelig nøjagtigt tidsfæste besøget til sommeren 1920.

Åge var 2 år ældre end Valdemar. I hele deres opvækst var de nært knyttet til hinanden. Deres nære

forhold viste sin styrke, da Aages manufakturforretning i Hastings i Michigan gik konkurs i kølvandet på Wall Street krakket - Sorte Torsdag den 24. oktober 1929.

Valdemar lånte Aage et større pengebeløb. Derved lykkedes det Aage at bringe forretningen på fode. Aftalen om tilbagebetaling blev overholdt til punkt og prikke.

Sommeren 1939 (1938?) rejste Valdemar sammen med sin søn Niels til Amerika. Niels var på studenter udveksling. Valdemar havde planer om at besøge hele familien også familien i Californien, men helbredet rakte kun til et besøg hos Aage og Jennie i Hastings.

Foto: Niels og Valdemar går fra borde fra "Amerikadamperen"



Familieferier

Selvom dagligdagen, arbejdet og skolen fyldte meget, blev der tid til familieferier. Flere lange sommerture rundt i fosterlandet, Sverige. Golfferier til Båstad og Fanø. Som nævnt mange skiture til broderlandene. Cykel og vandreture rundt i Danmark og teltture især til Vesterhavet.

Bakkehuset

Familiens sommerresidens i Røjle Mose ved Strib blev et yndet mål for både korte og lange ophold for alle i familien.



Foto: Valdemar i en afslappet attitude på en ferietur i bil til bjergene omkring Merano i Syd Tyrol.



Børnene flyver fra reden og stifter familier

Tiden gik, og de blev alle ældre. **Lisa** blev tresproglig korrespondent. Giftede sig med Aage Moltke-Leth den 4. juli 1937 og fik drengene Otto den 15. april 1938 og Jørgen den 13. juli 1939.

Erik, min far, blev elektroingeniør fra Aarhus Teknikum. Med Jytte Bech blev han gift den 24. april 1938, og de fik mig den 30. september 1938 og min søster Liselotte den 26. juni 1945.

Niels læste jura i København og mødte Grete Hasselbalch Bech. De blev gift den 25. september 1943 i Holmens Kirke. Søren kom til verden den 6. april 1944 og min eneste kusine Annemarie (kaldet Gar) den 6. september 1945.

Gurli blev sygeplejerske og gift med juristen Mogens Barner-Rasmussen. De fik drengene Peter den 8. september 1943 og Lars den 3. juni 1945.

Ulla blev tresproglig korrespondent ligesom søster Lisa. Hun rejste til Tyskland i 1945. Lige uddannet kom hun i praktik ved de amerikanske styrker. Der fandt hun Smitty, canadier og infanterist i den amerikanske hær. Han blev senere general. De fik ingen børn, men adopterede en tysk dreng, Erik.

Sølvbryllup den 25. maj 1937



Set fra venstre i billedet

Bageste række: Aage Moltke-Leth, Karl-Gustav Winberg (Arvids søn), ukendt, Oscar Winberg (Inez lillebror), Poul Wibrand (enkemand efter Elsa), ukendt, Ernst Pedersen.

Mellemste række: ukendt, min far Erik, Esther Pedersen, Margit (Oscars datter), Britta Winberg (Arvids datter), ukendt, Tyra Arvids hustru, Ib Winberg (Oscars søn) Irma (Oscars hustru), Jytte Beck (min fars forlovede/min mor), ukendt, Inger (datter af Viggo), Toni (datter af Valdemars afdøde bror Ejnar) Ulla.

Forreste række siddende: Niels, Jytte (Viggos datter), Viggo (Valdemars lillebror), Inez, Valdemar med sit ridderkors, ukendt, Lisa, Arvid (Inez storebror), Gurli.

Valdemar tager sit eget liv den 4. december 1943.

Jeg ved meget lidt om den sag. Der blev ikke talt om Valdemars død til os børnebørn. Min far fortalte først mange år senere i mit voksne liv om den ulykkelige begivenhed.

Min far vidste meget lidt om Valdemars sidste år. Han var jo flyttet hjemmefra 6 år tidligere i 1937. Niels var også tavs. Jeg har spurgt ind til sagen hos Ulla, men hun kom ikke med oplysninger, som kunne kaste lys over selvmordet. Det følgende hviler således på få oplysninger og mange formodninger:

I 1930'erne konsulterede Valdemar nervelæger og var indlagt måske flere gange på nerveklinik i Odense. Han opholdt sig mere end én gang på Gammel Skovridergaard ved Silkeborg til behandling/rekreation. Min mor fortæller, at hun og min far var på cykeltur med telt til Vesterhavet (Gammelgab syd for Nymindegab) i sommeren 1942, og at de lagde vejen om ad Silkeborg for at besøge Valdemar på Gammel Skovridergaard.

Udadtil synes Valdemar at fungere. På det tidligere viste foto fra indvielsen i 1941 af Odense Stadion ser han ikke syg ud.

Der kom "knas" i sagførerfirmaet. Valdemars gamle kompagnon fra 1908, Valdemar Krarup, var dødsmerket syg og ønskede sin søn advokatfuldmægtig Hans Krarup ind. Uenighed om videreførelsen af deres fælles firma førte til et brud og den 15. januar 1942 til et ophør af kompagniskabet. Valdemar og Ernst Pedersen oprettede et nyt sagførerfirma med landsretssagfører Knud Andersen som kompagnon, mens Krarup allierede sig med sin søn og landsretssagfører Kaj Moltke-Leth, som tidligere havde været fuldmægtig hos Valdemar.

I 1943 blev Valdemar dårligere og dårligere og ude af stand til at fungere i sit arbejde. Den 25. september måtte han blive hjemme fra Niels og Gretes bryllup. Min mor blev også hjemme for at passe ham. Hun fortæller, at han lå inde i det lille værelse bag pejsestuen i Strib. Han lå der hele tiden og sagde næste ingenting.

To en halv måned senere den 3. december om natten, da Marialyst var gået til ro, tog han sovepiller (Veronal), åbnede for gashanerne på komfuret i køkkenet og lagde sig til "hvile". Han blev fundet død klokken 5 næste morgen den 4. december.

Min far og mor fortæller, at de var inviteret til the den 3. december om eftermiddagen på Marialyst med et par andre søskende, eller måske var det til en middag. De husker, at Valdemar var klar og rolig og sagde et par højtidelige ord til hver enkelt. Det var hans måde at tage afsked på, blev de efterfølgende klar over.

1021	4/12.	Otto Edvard Valdemar Frandsen Maabjerg 1/5-78. Landerupgade 7.	Selvmord.	12-43 kl. 5 fundet i sit køkken med stor mængde gas - kugler Veronal-død ved indlæggelse. karsag Depression. Ligeledes d. 12-43 kl. 15 ¹⁵ grad O.R.B.L.
Ma				

Odense Købstads Politi; Kriminalpoliti; Døde-journal 1935-1944, sag nr. 102 i 1943. I højre kolonne står: 4/12-43 kl. 5, fundet i sit Køkken, med Hovedet på Gasapparat – hvorfra gas – taget Veronal – død ved indlæggelse. Aarsag Depression. Ligsyn d.4/12 kl. 13,15 paa O.A.B.S.

Min far mente og fortalte det med bitterhed, at Valdemar havde fået forkert medicin, men han viste ikke hvilken. For ganske nylig fortalte min fætter Søren, at Valdemar muligvis havde fået ferietabletter dvs. speed/amfetamin. Et præparat som dengang uden begrænsning kunne fås på almindelig recept.

Ved svær depression vil amfetamin kunne gøre en person handlekraftig og dermed i stand til at gøre alvor af sine selvmordsplaner. Oplysningen om ferietabletter blev "presset ud" af Sørens far Niels for mange år siden og viderebragt af hans kone Grete. Måske var det det, der skete – men vi ved ikke noget med sikkerhed.

Hvorfor gjorde han det

Der er næppe tvivl om, at Valdemar udviklede en svær depression. Den tog livet af ham. I mine unge år som læge skelnede man mellem eksogene og endogene depressioner dvs. depressioner, som havde en ydre årsag og depressioner, som havde årsag i personen selv. Denne inddeling er forladt (1995). I dag mener man, at alle depressioner kan have både ydre og indre årsager, og at arvelighed har betydning.

Jeg har altid troet, at Valdemars depression var endogen dvs. at traumatiske oplevelser gennem livet ikke har haft betydning for hans sygdom. Familiehistorien er imidlertid ikke enig med mig. Den beretter om belastende oplevelser som mulig årsag til hans sygdom – og dermed ligger familiehistorien jo på linje med den nyere psykiatri.

Derfor vil det være interessant at nævne nogle af de begivenheder, som rystede Valdemar. Ikke blot som forklaring på hans depression, men også for at fortælle om vigtige hændelser i hans og familiens liv.

Det handler om mulige traumer i barndom og tidlig ungdom, Vilhelm Hansens død i Svejts, Elsas død i barselsseng, familien Moltke-Leth og Valdemars kompagnon Ernst Petersen.

Barndommen



Foto: Børneflokket ca. 1887.
Bagerst fra venstre:
Aksel, Charlotte, Ejnar.
Forrest fra venstre:
Valdemar, Sigurd, Viggo,
Olaf og Aage

De lidt skumle og betænkelige ansigter var dengang almindeligt hos ofre for kanonfotografens mystiske udstyr.

Siden jeg i 2015 skrev denne historie om min farfar, er nye voldsomme oplysninger kommet frem som forklaring på familiens opløsning i 1893 og min oldefar Kaptajn Frandsen og søn Aksels udvandring til Amerika



Digitalisering af gamle aviser har revolutioneret

dataindsamling i slægtsforskning og i nogle tilfælde fået skeletter til at falde ud af skabene.

Min fætter Jan Wibrand sendte mig for nogle måneder siden denne notits fra Kolding Folkeblad den 17. juni 1892. (Mediestream, www2.statsbiblioteket.dk). Teksten lyder:

Kaptajn Frandsen, Bjerregaard, blev i Torsdags transporteret til Holstebro. Efter afholdt Forhør over en mængde saa vel små som store Piger afsagdes Arrestdekret over Kaptajnen.

Jeg henviser til min fortælling om min oldefar Carl Rubrecht Frandsen, men her kommer et lille resume:

Det gennemgående træk ved Kaptajnens adfærd overfor pigerne var blufærdighedskrænkelser. Han forsøgte med en 5 øre eller et stykke brystsukker at lokke dem ind i et værelse, om bag en busk i haven eller ind i stalden for at kilde dem, som han sagde. Overgrebet bestod i, at han befølte dem og i nogle tilfælde førte sin hånd op mellem deres ben. Rapporterne nævnte intet om fysisk vold eller tvang. Nogle af pigerne, som havde deres gang på Kaptajnens gård, kendte hans "svaghed", men ved at ignorere eventuelle tilnærmelser undgik de problemer.

Dommen

den 5. august 1892 lød på fængsel på vand og brød 4 x 5 dage. Set med nutidens øjne vel en mild straf og ubetydelig i forhold til den sociale udstødelse, som fulgte. Carl må have følt jorden brænde under sig og erkendt det umulige i en fremtid i Danmark.

Dårlig økonomi var formentlig medvirkende årsag til flugten til Amerika. Det fremgår af Valdemars levnedssberetning fra 1930. (Se tidligere)

Valdemar skriver at "*min Faders økonomiske Forhold pludselig i 1893 var blevet overordentlig besværliggjort ved økonomiske Uheld i Landbruget*".

'Bjerregaard blev sat til salg, og Carl udvandrede i april 1893

Valdemars reaktion

Kender vi ikke. Intet mundtligt eller i breve foreligger herom. Valdemar var allerede 2 år forinden i 1890 som 12 årig flyttet hjemmefra til Carls plejebroder Justitsråd Sophus Frandsen på Krabbesholm og kostskolen på Sorø Akademi. Valdemars brev fra nytåret 1893/94 (se side 2) afslører ikke sorg eller skuffelse over faderens skæbne.

De breve, som er tilgængelige fra Valdemars søskende, synes ikke at have påført dem psykiske mén. De 4 brødre, der fulgte efter faderen til Amerika, har med optimisme og flid grebet de muligheder, som åbnede sig i krisen efter familiens opløsning. Brevene fortæller om solidaritet og varme følelser dem imellem.

Vilhelm Christoffer Hansen dør i Locarno, Svejts



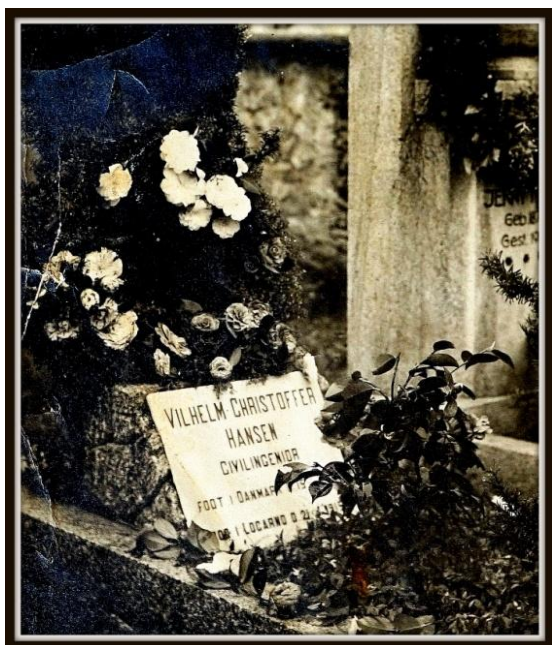
I 1905 blev Inez's mor Charlotte Elise Andersson som nævnt gift med Vilhelm Christoffer Hansen, som derved blev svigerfader til Valdemar. Vilhelm og Valdemar blev gode venner. De var næsten lige gamle. Vilhelm var 4 år ældre. De havde en næsten fælles historie. Begge var opvokset på landet; Vilhelm som søn af en husmand og fisker fra Stignæs. I skolen var de begge kvikke og viste boglige færdigheder, der førte til akademiske karrierer. Begge blev mønsterbrydere. Vilhelm som civilingeniør/bygningsingeniør fra Polyteknisk Læreanstalt i 1900. Begge blev sponsoreret i deres uddannelser. Valdemar med en friplads på Sorø Akademi. Vilhelm af Kammerherre Castenschjold på Borreby Gods ved Skælskør. Han sad i skolekommissionen i det sogn, hvor Vilhelm voksede op.

Vilhelm arbejdede for Entreprenør N.C. Monberg med forskellige store entreprenørprojekter; i 1904-05 med færgeanlæg i Trelleborg i Sverige og siden med høftebyggerierne ved Agger og havneanlæg i Odense.

I 1912 rejste Vilhelm til Larache i Marokko for at bygge havneanlægget ud mod Atlanterhavet for det tyske firma Sager & Woerner. Elise og Elsa flyttede med. Breve og fotos fortæller om en god tid i Marokko. Men den 21. april 1915 dør Vilhelm 41 år gammel i Locarno i Svejts. Efter 3 år i Larache var han ifølge familieberetningen med familien på vej hjem til Danmark. På vejen blev han syg – tyfus er nævnt – og døde.

Nekrologen i "Ingeniøren" i 1915 side 243 fortæller en anden historie: *"De derværende (Marokko) klimatiske Forhold paaførte ham en Febersygdom, for hvilken han søgte Helbredelse i Norditalien; en tilstødende lungebetændelse gjorde imidlertid hurtig ende på den kraftige unge Mands liv --- hun (Elise Charlotte) og deres lille Datter(Elsa) har i Marokko modtaget det sørgelige Budskab----*". (Kilde: Jan Wibrand).

Febersygdommen har formentlig været malaria.



Valdemar rejste til undsætning, men nåede ikke frem i tide. Han ordnede begravelsen i Milano og hjemrejse for Elise og lille Elsa, som i en periode flyttede ind på Marialyst. Det hele skete midt under 1. verdenskrig og lige inden Italien erklærede Østrig krig (23. maj 1915). En kaotisk og tragisk oplevelse for familien.

Foto: Vilhelms grav i Milano

Valdemar købte i 1920 en ejendom til Elise i Odense. Han skriver til Inez:

Jeg har købt Absalonsgade 2, da Mamma "tyctes mycket bra om Huset", - men jeg har ikke sagt det til hende endnu, men på Søndag tænker jeg at lade Ballonen sprænge. - 26.500 kroner. Det gaar vist an.

Elsa, dør i barselsseng i 1936

Elsa (se foto) voksede op i Odense. Efter moderens død i 1925 blev hun boende på Marialyst hos Valdemar og Inez, indtil hun blev student. Som eneste pige bestod hun optagelsesprøven på Polyteknisk Lærestalt i 1927 (www.tidsskrift.dk). Som cand. polyt. og med ansættelse som fabriksingeniør blev hun foregangskvinde og rollemodel. Kvindelige akademikere var sjældne. Og at kvinder blev civilingeniører var usædvanligt. Elsa blev gift med medstuderende Poul Wibrand den 10. maj 1931. Den 16. maj 1936 fødte hun en datter. 5 uger efter (21. juni 1936) døde



hun af barselsfeber. Datteren fik moderens navn, men har hele livet lydt navnet "Lillian". Valdemar var meget glad for Elsa og støttede hende hele vejen i hendes karriere. Han var stolt af hende. At hun døde i barselsseng var et smerteligt tab – ikke blot for ham, men selvfølgelig også for Inez og for Poul Wibrand.

Familien Moltke-Leth

Mødet med Moltke-Leth familien blev ikke en lykkelig oplevelse for Valdemar og familien Frandsen. Det begyndte ellers godt med Lisas og Aage Moltke-Leths forlovelse, men allerede ved brylluppet i juli 1937 opstod mislyde, idet en eller flere af talerne fra brudgommens side ifølge min far fremhævede den finere Moltke-Leth familie på bekostning af den mere almindelige Frandsen familie. Det fortælles, at Inez bror Arvid, havnekaptajnen fra Malmø, blev rasende over den arrogante attitude og truede med at forlade festlighederne; måske var det Frandsen/Winberg familien, som var sensible og overreagerende?

Åges bror Kaj Moltke-Leth var fuldmægtig hos Valdemar. Min far har fortalt, at ansættelsen hvilede på et gentleman-agreement familierne imellem. Der blev ikke skrevet kontrakt. Da fuldmægtigperioden udløb, ønskede Kaj at nedsætte sig som sagfører i Odense. Det gjorde han imod skrevne og uskrevne regler på en adresse næsten nabo til Valdemars kontor. En grov provokation, som den gamle Moltke-Leth måtte undskylde. Dertil kom, at Kaj allierede sig med Krarup, da firmaet "Frandsen og Krarup" som nævnt blev opløst i januar 1942. En alliance, som næppe har fået Moltke-Leth familiens aktier til at stige hos Valdemar.

Kaj omkom ved en tragisk ulykke i 1946. På vej hjem fra København i sin flyvemaskine fik han motorproblemer; forsøgte at nødlande i vandet ud for Hotel Nyborg Strand. Det mislykkedes. Hans passager Hans Muus overlevede.

Men at Aage Moltke-Leth rejste til USA i 1939 på forretningsrejse og simpelt hen blev væk og aldrig vendte hjem til Lisa og deres 2 meget små børn Otto og Jørgen var en bitter pille at



sluge for Lisa og for Valdemar og Inez. Jeg kender ikke Aages grunde til at forblive først i USA og senere i Mexico, hvor han stiftede nye familier. At krigen brød ud og besværliggjorde en hjemrejse har næppe været den eneste forklaring. Aage begik selvmord i 1967 i Mexico.

Men historien endte godt. Aages efterkommere, Moltke-Leth 'erne i Mexico og Danmark, fandt sammen for få år siden efter mere end 60 års tavshed. Her ses to af Aages sønner – Pedro fra Mexico yderst til venstre og Jørgen fra Hørsholm. Den mexicanske skønhed i midten er Pedros datter Sofie, som var den, der via facebook skabte kontakten til Danmark. Yderst til højre mig selv.

Ernst Petersen

Jeg skriver lidt mere omfattende om Ernst Pedersen, fordi han på flere måder greb ind i Frandsen familiens liv og skæbne. Ernst og Esther Petersen var venner med Inez og Valdemar. Inez og Esther var næsten lige gamle og rigtig gode veninder". Ernst, som var 12 år yngre end Valdemar, blev i løbet af 1920'erne kompagnon med Valdemar og Krarup – et godt sagførersteam.

De rejste sammen, var på skiture sammen. Familierne holdt nytårsaftner sammen; begge havde sommerboliger ved Røjle Mose i Strib, og de spillede golf sammen.

Ernst og Valdemar havde idrætten til fælles. De var i deres ungdom begge elitesportsfolk. Ernst spillede 3 kampe på det danske fodboldlandshold (alle 3 vundet, 2 over Sverige og 1 over Norge). Begge arbejdede hele deres liv ihærdigt for idrættens fremme. Ernst var medlem af Dansk Idrætsforbunds bestyrelse.

Ernst var kompromisløs idealist. Han var indædt modstander af mellemkrigstidens antidemokratiske kræfter. For ham skulle idrætten tjene som et åndeligt udviklende redskab – en sund sjæl i et sundt legeme, og en sund sjæl var ensbetydende med kærlighed til det nationale dvs. det danske og demokratiet. At Dansk Idrætsforbund under besættelsen skulle samarbejde med Nazi Tyskland var ham inderligt imod. På et bestyrelsesmøde i Forbundet i 1940 stemte 29 for og 1 imod genoptagelse af samarbejdet. Det var Ernst, som stemte imod.

Ernst Pedersen dannede Odense Terrænsportsforening i 1940 for at imødegå danske nazisters infiltrering af danske idrætsorganisationer og for at modarbejde den populære og berømte Niels Bukhs planer om en statsautoriseret ungdomsorganisation efter Hitlerjugend modellen. Senere blev terrænsportsforeningen rekrutteringsbase for den væbnede modstandskamp på Fyn. Min far og mor var begge delingsførere i terrænsportsforeningen. I 1942 etablerede Ernst en distributions organisation for det illegale blad "Frit Danmark". Det blev også starten på min fars illegale modstandsarbejde.

Min far var kritisk i sit forhold til Ernst Pedersen. Lidt provokerende og uretfærdigt sagt kæmpede Ernst mod nazisterne med ord og national symbolik, mens min far gjorde det med sprængstof. I 1943 kom det til et brud indenfor Terrænsportsforeningen. Den nationale fløj i foreningen ønskede at protestere i tale og i skrift mod Danmarks tyskvenlige kurs. Min far ønskede ikke at protestere mod den tyskvenlige kurs for ikke at påkalde sig tyskernes og det danske politis opmærksomhed. Min far og mor blev derfor fejlagtigt men meget belejligt betragtet som tyskvenlige og ekskluderet af foreningen på et tidspunkt, hvor min far var teknisk leder af SOE sabotagegruppen i Odense og hjernen bag en af besættelsestidens vigtigste sabotager: sænkningen af mineskibet "Linz" den 28. juli 1943. Sabotagen af "Linz" blev gnisten, som antændte de store strejker i Odense. De bredte sig til Ålborg, Esbjerg og andre større byer og blev til det Augustoprør, som medførte sammenbrud af samarbejdspolitikken den 29. august 1943 (Kilde: Jørgen Hæstrup, Krig og Besættelse Odense 1940-1945, side 261-268).

Ernst blev sammen med andre prominente borgere taget som gidsel i forbindelse med oprøret d. 29. august 1943. Han slap fri og gik under jorden. Efter krigen kom det frem, at han skulle have været myrdet den 3. marts 1944 af en nazistisk terrorgruppe, Petergruppen, men da sad han allerede i Stockholm og arbejdede for den danske hjælpekomite for de danske fanger i KZ lejrene.



*Ernst og Esther Petersen.
Fotos taget af det svenske politi i
Malmø efter flugten til Sverige i
1943.*

Ernst er beskrevet som konservativ idealist. En nationalromantiker. En psykisk stærk mand. Kompromisløs og med stor selvtillid. En mand, som ikke accepterede svaghed hos andre mennesker. Nære familiemedlemmer af Ernst har beskrevet ham som en mand, der opfattede verden "sort-hvidt". Han forstod simpelt hen ikke, at mennesker kunne få personlige kriser (Kilde: For Danmark og Demokratiet, Odense Bogen 2008 side 52 – 71).

Valdemar var nået til enden på sin karriere – og sit liv

Det var til denne mand, som den svage, depressive Valdemar med sin personlige krise skulle sælge sin goodwill i firmaet og aftale en aftrædelsesordning. Jeg kender ikke de nærmere omstændigheder, men min far lod skinne igennem, at det var den barske Ernst og ikke vennen Ernst, der dikterede de betingelser, som i familiens øjne ikke var rimelige. Min far sagde det ikke direkte, men han mente, tror jeg, at Ernst Petersen hermed bar den sidste pind til Valdemars kiste.

Min far fortalte også, at Valdemar en dag i efteråret 1943 kom uanmeldt på besøg på Hjallesøvej 104, hvor vi boede. Det var kun få måneder før selvmordet. Der lå nogle våben rundt omkring i stuen. Valdemar tog en pistol, stod stille og vejede den i hånden. Han sagde et eller andet, som min far tolkede som et ønske om at have været yngre for at kunne bruge et våben i modstandskampen, men set i bakspejlet stod han måske med pistolen i hånden og ønskede at bruge den til nemt at afslutte sit liv.

Mennesket bag navnet Valdemar – hvem var han?

Det kan man jo kun gisne om, og det vil jeg prøve. Han var vel en ganske almindelig mand, som



passede sit arbejde og sin familie. Brevene mellem ægtefællerne vidner om respekt og kærlighed. Valdemar skrev gode breve med vigtige budskaber iblandet hyggelig "small talk" om løst og fast.

Som nævnt følte han et ansvar for at hjælpe de dårligst stillede i samfundet, men det hindrede ham ikke i at være ambitiøs med fokus på egen karriere, formue og social opstigning, og det lykkedes ham på Marialyst at skabe et velhaverhjem på samfundets solside. Det kom ikke af sig selv, men ved flid og arbejdsomhed. Han var en dygtig sagfører.

En nekrolog omtaler hans personlige egenskaber: *han var en afholdt Mand, og den Skarphed, der undertiden kunne være i hans Replik, var et Udslag af hans oprigtige Ønske om at gøre det rette ---- De, der lærte ham nærmere at kende, havde ofte Grund til at glædes over den oprigtighed, hvormed han kom dem i møde.*

I Inez papkasse fandt jeg et gulnet avisudklip. Det er gengivelsen af et foredrag fra den 7. august 1931 af undervisningsminister, seminarieførstander Jens Byskov. Emnet var "Orden – om begrebet orden i menneskets forestillingskreds og livsførelse".

Byskov beskriver den rent udvortes orden med dens praktiske og æstetiske værdi. Desuden den orden, hvis mål det er at fremme intelligensens udvikling ved at bibringe (eleven) en rigdom af forestillinger og en orden af forestillingsindholdet og endelig den tredje form for orden – orden i livsførelsen: at man indretter sit liv således, at man ikke i hvert handlingens øjeblik træffer afgørelser på grundlag af en fri beslutning, men ud fra visse leveregler. Byskov indskyder dog, at mennesket vil lide i et liv i lutter regelbundenhed og anbefaler derfor en skuddag en gang imellem, dvs. en dag hvor de sædvanlige ordensregler er suspenderet.



Det er næppe tilfældigt, at netop dette avisudklip er gemt og bevaret. Jeg tror indholdet rammer plet. Valdemar var et ordensmenneske og et ordentligt menneske. Han satte overliggeren højt og stillede store krav til sig selv – og til andre, men han var også god til at skabe skuddage i sit liv.

Over for børnene var han omsorgsfuld og retfærdig, men også streng og retlinet især overfor drengene. Da min far blev teenager udviklede han sig til noget af en jazzspillende lidt anarkistisk rod, hvorved han uundgåelig kom på kant med sin fars opfattelse af disciplin og orden.

Opdragelse af børn dengang omfattede også fysisk afstraffelse. Hvis et barn havde overtrådt reglerne vankede der afstraffelse. Så var sagen ude af verden på en retfærdig måde, mente man.

Det mente Valdemar også. Hans afstraffelser var dog sjældne og symbolske, fortæller min far.

Foto: Drengene 1933. Niels 16 år, Erik 18 år

Min fætter Søren og kusine Annemarie har fortalt, at deres far Niels, som blev sagfører, naturligt havde Valdemar som rollemodel, men en model som i Niels' unge år også var en byrde. Jeg tror pigerne havde et mere afslappet forhold til deres Papa.

Nærmere kommer jeg nok ikke i min forestilling om min farfar. Den bygger på nogle uomtvistelige kendsgerninger suppleret med familiens mere eller mindre skrøbelige erindringer. Men jeg har hentet ham ud af glemselens mørke og præsenteret ham. Interesserede efterkommere kan måske få appetit på at grave dybere i hans historie – Arkæologer graver ikke alt op af jorden. De lader noget ligge til eftertiden.

Valdemar blev 65 år. Desværre levede han ikke 20 år mere, så jeg kunne have lært ham at kende, men jeg har altså siddet i en hængekøje sammen med ham og min fætter Otto – i sommerhuset i Strib i 1940. Det er mig til højre.



Kilder:

De i teksten nævnte. Kirkebøger, folketællinger, diverse fotoalbums og breve. Min fortælling om min oldefar Carl Rubrecht Frandsen. Stor hjælp fra min fætter Jan Wibrand.

Jeg har sendt min historie til Ulla – den yngste af Inez og Valdemars børn.

Ulla har boet det meste af sit liv i USA. De sidste mange år i nærheden af Seattle. Hun døde den 16. december 2016. I 2015 sendte hun mig følgende svar på min historie om hendes far.

Tusind tak for historien om Min far, Konrad. Det er utroligt hvor meget du har fundet. Angaaende papa, han var min helt, han var for mig et forbillede I mange aar, saa fuldstaendig hvad man skulde vaere - det er svaert at udtrykke paa dansk efter disse mange aar men jeg har altid taenkt hvad papa vilde goere. Jeg elsker stadig min papa det vil jeg altid -- hvad angaaende hans doed, saa tror jeg det var sandsynlivis manic depression - noget som Gurli led af.

Jeg saetter meget pris paa at du har gjort denne forskning, jeg har ofte fortalt til Smitty om min far. jeg kan huske at en gang da vi var I Danmark, standsede vi I Soroe og sad ved Soeen ved Akademiet og fortalte ham om min papa.

Jeg er glad for at hoere I har det godt, bare Jytte vil have det bedre - Here we say "Old age sucks. We have our difficulties - Smitty with a serious nerve illness, og me - I just try to get along with the usual skavangers som vi siger paa dansk (tror jeg).

Endnu en gang tak I tusindvis for alt hvad du har gjort. angaaende min familie, som jeg altid har savnet. Det ville dejligt at have en hyggelig stund sammen - jeg har aldrig vaeret I stand at oversaette hyggelig - maaske findes det ikke heromkring

Mange kaerlige hilsner til jer alle isaer Jytte fra din gamle tante Ulla

Undskyld den maelige stavning - min computer wil ikke tale dansk

1. Udgave den 21. august 2015. Revideret den 2. december 2021.

Steen Frandsen